
Beneficii și provocări privind aplicarea normelor IFRS: experiența economiiilor emergente

Oana-Sînziana BENDOVSCI,
Academia de Studii Economice, București,
e-mail: oana_bendovschi@yahoo.com

Rezumat

Interesul acordat de utilizatorii de situații financiare procesului de convergență și armonizare în materie de raportare financiară a sporit în ultimele decenii, nu numai în rândul țărilor dezvoltate, ci și în rândul economiilor emergente. Deși în literatura de specialitate referitoare la cadrul de raportare financiară au fost analizate mult mai puțin decât țările dezvoltate, țările emergente au devenit un punct de interes, fiind identificate de investitorii internaționali ca potențiale zone de extindere a afacerilor. Scopul acestui articol este de a identifica mediul global privind adoptarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) sau alinierea standardelor naționale cu normele IFRS, precum și de a determina ce beneficii și ce obstacole pot fi întâlnite pe parcursul acestui proces. Analiza este efectuată asupra unei serii de țări emergente cu experiență în aplicarea IFRS, dar și asupra României, caz care este tratat separat.

Această lucrare reprezintă o contribuție la literatura de specialitate în materie de implementare a normelor IFRS în cadrul economiilor emergente care încă prezintă o serie de limite și evidențiază cazul României, recent afectată de schimbările reglementărilor naționale cu privire la raportarea financiară. Există un număr restrâns de studii cu privire la situația României după intrarea în vigoare a noilor reglementări contabile și de raportare financiară.

Metodologia cercetării a avut la bază revizuirea literaturii de specialitate în vederea obținerii și centralizării unor concluzii cu privire la experiența aplicării IFRS în diverse țări emergente. Accentul pe cazul României s-a realizat prin colectarea de informații prin intermediul chestionarelor, urmată de centralizarea și interpretarea rezultatelor în vederea conturării unor concluzii.

Cuvinte-cheie: IFRS, economii emergente, beneficii, provocări, România

Clasificare JEL: M41, M48

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Bendovschi, O.S. (2016), Benefits and challenges regarding the IFRS implementation: lessons from the emerging economies, *Audit Financiar*, vol. XIV, nr. 3(135)/2016, pp. 320-325, DOI: 10.20869/AUDITF/2016/135/320.

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2016/135/320>.

Introducere

Odată cu extinderea procesului de globalizare a luat amploare și interesul acordat uniformizării procesului de raportare financiară prin introducerea unui set unitar de standarde internaționale de raportare financiară la nivel mondial. Conform AICPA (2014) și Masoud (2014), IFRS a devenit cel mai întâlnit set de standarde de raportare financiară folosit la nivel global, existând deja 120 de țări care au adoptat IFRS în diferite stadii. Accelerarea acestui proces de convergență sau de armonizare a reglementărilor locale cu IFRS a fost generată și de factori precum faptul că informația contabilă prezentată în conformitate cu standardele locale nu satisface întotdeauna nevoile informaționale ale jucătorilor de pe piață (Saidi, 2013) sau că diferențele existente între sistemele contabile locale reprezintă un obstacol semnificativ în procesul de înțelegere a informațiilor contabile prezentate în situațiile financiare ale altor țări de către investitorii străini (Căruntu și Lăpăduși, 2011). Articolul analizează impactul implementării normelor IFRS în economiile emergente, cu accent pe cazul României.

1. Metodologia cercetării

Metodologia cercetării aflată la baza acestui articol a constat în revizuirea literaturii de specialitate orientată în principal spre analiza beneficiilor și a provocărilor întâlnite în procesul de adoptare a normelor IFRS ori în cel de armonizare sau convergență cu aceste standarde internaționale în cadrul economiilor emergente, pentru evidențierea unor rezultate provenite din experiența acestor țări. Printre țările aflate sub incidența studiilor analizate se află: Emiratele Arabe Unite, Turcia, China, Nigeria, Ucraina, Polonia, Libia, Malaezia.

Pentru punerea în lumină a unor caracteristici și a unor așteptări cu privire la experiența României în ce privește implementarea IFRS, a fost consultată părerea specialiștilor în domeniu. Astfel, a fost elaborat un chestionar și au fost obținute răspunsuri de la un eșantion format din 17 profesioniști cu studii superioare, cu vechime în domeniul financiar mai mare de 3 ani și care dețin cunoștințe și experiență relevante referitor la Standardele Internaționale de Raportare Financiară.

2. Perspectiva globală asupra aplicării normelor IFRS în economiile emergente

Deși rămâne încă destul de restrânsă, cercetarea în materie de aplicare a normelor IFRS în rândul economiilor emergente s-a extins și continuă să se extindă, concomitent cu creșterea interesului arătat de investitorii internaționali pentru oportunitățile identificate în aceste tipuri de economii.

Surse internaționale prezintă diverse opinii privind utilizarea acestor standarde în rândul economiilor emergente. Așa cum prezintă Kosonboov (2004) citat de Alsaqqa și Sawan (2013), este posibil ca anumite nevoi ale economiilor în curs de dezvoltare să nu fi fost luate în considerare de Consiliul Standardelor Internaționale de Contabilitate (IASB). Un exemplu în acest sens este aplicarea conceptului de valoare justă, care în cadrul economiilor emergente poate deveni greu de stabilit fără existența unei piețe active pentru elementele respective (Alsaqqa și Sawan, 2013). Totodată, conform Perera (1989), citat de aceeași sursă, informația obținută în urma aplicării unor standarde contabile caracteristice economiilor dezvoltate nu va fi folositoare în cadrul procesului decizional al economiilor în curs de dezvoltare (Alsaqqa și Sawan, 2013).

În general, cercetările recente au în vedere într-o măsură mai mare impactul pozitiv generat de aplicarea normelor IFRS în general, dar și în țările emergente. Reacții favorabile pentru aplicarea IFRS se regăsesc în rândul companiilor care au fost afectate de problema asimetriei informațiilor în perioada anterioară adoptării normelor IFRS (Armstrong ș.a., 2008).

De asemenea, este de așteptat ca aplicarea IFRS să ofere informației financiare un grad înalt de calitate, în comparație cu rezultatele aplicării standardelor contabile locale. În majoritatea cazurilor, aplicarea IFRS are ca rezultat creșterea nivelului de comparabilitate între situațiile financiare folosite de investitori, în special dacă este luat în considerare faptul că în prezent aceștia sunt interesați de oportunități de investiții la nivel global, iar o mare parte dintre companii își extind operațiunile dincolo de granițele naționale (Odia și Ogiedu, 2013).

Totuși, studiile publicate cu privire la raportarea financiară în cadrul economiilor emergente rămân destul de limitate, în special prin prisma comparării cu cazul economiilor dezvoltate. În vederea implementării cu

succes a normelor IFRS în cadrul economiilor emergente este esențial să se ia în considerare potențialele provocări și probleme ce pot apărea și să existe asigurarea că acestea sunt minimizezate pe cât posibil.

3. Experiența țărilor emergente în aplicarea normelor IFRS: beneficii și obstacole

Pentru țările emergente aflate în procesul de tranziție de la reglementările locale în materie de raportare financiară la IFRS, este esențială identificarea și analiza potențialelor beneficii și obstacole care pot apărea, astfel încât să poată fi reduse pe cât posibil eforturile ce trebuie depuse pentru depășirea obstacolelor și să se beneficieze cât mai mult de impactul aspectelor pozitive. Experiența țărilor emergente aflate deja în plin proces de implementare a normelor IFRS poate deveni un exemplu pentru alte țări care au început sau urmează să înceapă procesul de tranziție către IFRS.

Printre beneficiile identificate în diverse studii efectuate în rândul unor economii emergente se numără:

- creșterea nivelului de comparabilitate între situațiile financiare;
- creșterea gradului de calitate în materie de raportare financiară;
- îmbunătățirea nivelului de transparență;
- beneficii obținute din utilizarea conceptului de valoare justă;
- obținerea unui grad de flexibilitate ridicat.

Conform unei cercetări efectuate în cazul Malaeziei de Sidik și Rahim (2012), s-a demonstrat faptul că majoritatea participanților la studiu sunt de părere că situațiile financiare locale aliniate cu prevederile IFRS au condus la creșterea gradului de comparabilitate între situațiile financiare ale mai multor companii. Un rezultat pozitiv al acestui fapt a fost reprezentat și de creșterea nivelului de încredere a investitorilor în informațiile financiare prezentate (Sidik și Rahim, 2012). Un impact similar a fost identificat în cazul Nigeriei (Ikpefan și Akande, 2012), precum și al Poloniei (Grabinski, Kedzior și Krasodomska, 2014). În urma efectuării unui studiu de Alsaqqa și Sawan

(2013) în Emiratele Arabe Unite a fost identificată ca avantaj *îmbunătățirea calității* în materie de raportare financiară, prin creșterea fiabilității oferite de raportarea financiară, creșterea gradului de înțelegere și al relevanței informației financiare, odată cu introducerea IFRS (Alsaqqa și Sawan, 2013).

Totodată, relevant pentru acest beneficiu este și cazul Chinei, unde în rândul companiilor A-share a fost remarcată îmbunătățirea calității raportării financiare după convergența în mare măsură cu IFRS (Nnadi, n.d.). Beneficii similare au fost constatate și în cadrul studiilor efectuate după adaptarea reglementărilor contabile din Mexic la IFRS (Palacios-Manzano și Martinez-Conesa, 2014) și, de asemenea, în cazul Turciei (Balsari și Varan, 2014). Conform unei analize efectuate asupra entităților listate din Polonia, a fost evidențiat faptul că implementarea normelor IFRS a condus la creșterea nivelului de *fiabilitate*, a *utilității* și a *transparenței* procesului de raportare financiară (Grabinski, Kedzior și Krasodomska, 2014). Beneficii similare au fost identificate și în cazul Emiratelor Arabe Unite (Alsaqqa și Sawan, 2013), precum și în Malaezia (Sidik și Rahim, 2012). *Conceptul de valoare justă* este considerat a fi un beneficiu în cazul Indiei, întrucât se consideră că acesta poate ajuta la prezentarea activelor la adevărata lor valoare în situațiile financiare ale companiilor (Jain, 2011). Implicații similare au fost observate în cazul Emiratelor Arabe Unite (Alsaqqa și Sawan, 2013). În cazul țărilor care raportează conform standardelor de contabilitate americane (U.S. GAAP) sau conform standardelor locale bazate într-o mare măsură pe reguli decât pe principii, tranziția către IFRS poate conduce la *flexibilitate* privind tratamentul elementelor financiare și în prezentare, luând în considerare natura fiecărei tranzacții și circumstanțele corespunzătoare. Acest avantaj a fost identificat și în cazul Ucrainei (Kuzina, 2014).

În cursul procesului de implementare a IFRS în țările emergente, au fost întâlnite și o serie de obstacole. Printre acestea se numără:

- lipsa cunoștințelor specifice relevante și a experienței practice;
- necesitatea apelării la servicii de training și consultanță;
- dificultăți întâlnite în procesul de utilizare a conceptului de valoare justă;
- costurile de tranziție.

Identificarea ca obstacol a absenței abilităților necesare implementării IFRS în țările emergente a fost întâlnită în studiul efectuat de Masoud (2014). Acest obstacol a fost observat și în cazul Libiei (Zakari, 2014). Lipsa cunoștințelor specifice și a experienței în ceea ce privește IFRS poate genera necesitatea de a apela la servicii de instruire și consultanță oferite de profesioniștii în domeniu, ale căror costuri pot fi ridicate, așa cum este identificat în cazul Libiei (Zakari, 2014) și al Malaeziei (Sidik și Rahim, 2012). În lipsa existenței unei piețe active pe care să fie tranzacționate elementele corespunzătoare, poate deveni mai dificilă stabilirea valorii juste aplicabile, fapt observat și în studiile efectuate în cazurile Emiratelor Arabe Unite (Alsaqqa și Sawan, 2013) și Cehiei (Strouhal și Deari, 2009).

4. Percepții privind impactul aplicării normelor IFRS în România

Pentru a analiza cazul României în ceea ce privește percepția și așteptările în materie de beneficii și obstacole generate de implementarea IFRS, au fost consultați profesioniștii în domeniu. Părerile acestora au fost colectate prin intermediul unui chestionar distribuit unei populații alcătuite din persoane cu studii superioare, care activează în domeniul financiar de peste 3 ani, și care dețin cunoștințe și experiență relevante în domeniul Standardelor Internaționale de Raportare Financiară. Rezultatele prezentate în continuare se bazează pe răspunsurile obținute de la 17 profesioniști.

Prin intermediul chestionarelor au fost colectate și păreri referitoare la percepțiile privind tipurile de utilizatori ai situațiilor financiare, cu scopul de a stabili o bază de pornire aferentă opiniei subiecților față de implicațiile aplicării IFRS. Așa cum reiese în urma centralizării rezultatelor studiului, se consideră că cei mai importanți utilizatori ai situațiilor financiare pe piața din România sunt creditorii (obținând un procent de 26% din totalul tipurilor de utilizatori menționați în răspunsuri), urmați de investitorii locali (23%), guvernul și autoritățile fiscale (21%) și investitorii internaționali (19%), restul tipurilor de utilizatori având alocate procente sub 3%.

Tipul de utilizator cel mai des inclus în răspunsul privind utilizatorii ale căror nevoi informaționale sunt satisfăcute cel mai bine de situațiile financiare întocmite conform

IFRS a fost reprezentat de investitorii internaționali (aceștia obținând un procent de 52% din totalul tipurilor de utilizatori menționați în răspunsuri). 33% din utilizatorii menționați sunt creditorii (băncile și alți utilizatori similari), iar o pondere de sub 6% a revenit investitorilor locali, instituțiilor statului și competitorilor.

Pe de altă parte, rezultatele obținute prin analiza chestionarelor arată că situațiile financiare întocmite în conformitate cu reglementările locale satisfac cel mai bine nevoile informaționale ale guvernului și ale altor autorități fiscale (42% din utilizatorii situațiilor financiare menționați în răspunsuri), urmați de investitorii locali (27%), creditorii (21%), restul tipurilor de utilizatori obținând ponderi în răspunsuri de sub 6%.

Un procent de 52,9% din populația chestionată consideră că situațiile financiare sunt mai ușor de întocmit în conformitate cu reglementările locale, 35,5% dintre respondenți sunt de părere că nivelul de efort alocat întocmirii situațiilor financiare este similar în cazul aplicării normelor locale cu cel al aplicării IFRS, în timp ce, conform unei ponderi de 11,8% dintre răspunsuri, situațiile financiare sunt mai ușor de pregătit în conformitate cu IFRS.

În ceea ce privește auditarea situațiilor financiare, 41,2% din populația chestionată consideră că nivelul de efort implicat de auditarea situațiilor financiare este similar în cazul auditării unor situații financiare întocmite conform reglementărilor locale cu cel aferent auditării unor situații financiare pregătite în conformitate cu IFRS. O pondere de 35,3% din populația chestionată este de părere că situațiile financiare întocmite conform reglementărilor locale sunt mai ușor de auditat decât cele pregătite conform IFRS, în timp ce o pondere de 23,5% din respondenți afirmă că situațiile financiare întocmite conform IFRS sunt mai ușor de auditat decât cele pregătite conform prevederilor locale.

Prin intermediul acestor chestionare a fost evaluată și părerea profesioniștilor în legătură cu avantajele obținute din tranziția de la standardele locale la IFRS în materie de raportare financiară. Astfel, în ordinea ponderii apariției în răspunsuri, a fost conturată următoarea ierarhie a avantajelor:

- nivel crescut al comparabilității între situațiile financiare ale mai multor companii internaționale (29%);

- nivel crescut al transparenței în prezentare (20%);
- flexibilitate generată de utilizarea unui cadru de raportare bazat pe principii (16%);
- nivel crescut al calității informației contabile (14%);
- beneficii din utilizarea conceptului de valoare justă (13%);
- reduceri de costuri aferente procesului de raportare atunci când este solicitată conformitatea cu mai multe cadre de raportare (9%).

Totodată, a fost evaluată și părerea specialiștilor în legătură cu dezavantajele apărute din tranziția de la reglementările locale la IFRS. Astfel, a fost conturată următoarea ierarhie a dezavantajelor, în ordinea ponderii apariției în răspunsuri:

- lipsa cunoștințelor și a experienței specialiștilor contabili în aplicarea IFRS (27%);
- dificultăți în înțelegerea normelor IFRS de către specialiștii contabili sau de către utilizatorii informației contabile (20%);
- provocări în aplicarea conceptului de valoare justă (16%);
- costuri semnificative cu servicii de consultanță (14%);
- actualizarea sistemelor informatice de contabilitate (12%);
- costuri semnificative de formare profesională (10%).

Concluzii

Cercetările efectuate recent la nivel internațional înclină spre evidențierea impactului favorabil al implementării IFRS în materie de raportare financiară. Experiența țărilor emergente aflate în procesul de tranziție de la reglementările locale la IFRS sau a celor care au finalizat deja acest proces poate fi folosită ca o lecție pentru țările emergente care se vor confrunta cu această etapă în evoluția raportării financiare. Cunoașterea beneficiilor și a obstacolelor întâlnite în procesul de tranziție la IFRS este foarte importantă pentru o țară emergentă, astfel încât aceasta să poată evita sau minimiza, pe cât posibil, impactul obstacolelor și să poată profita de maximul de beneficii ce poate fi obținut din acest proces.

În cazul României, o analiză preliminară arată că cea mai mare parte a populației chestionate consideră că situațiile financiare întocmite conform IFRS satisfac mai bine nevoile informaționale ale investitorilor internaționali. Pe de altă parte, se consideră că situațiile financiare pregătite în conformitate cu reglementările locale satisfac mai bine nevoile informaționale ale guvernului și ale altor autorități fiscale, precum și că acestea sunt mai ușor de întocmit. Totodată, se consideră că nivelul de efort necesar pentru auditarea situațiilor financiare este similar în cazul auditării unor situații financiare întocmite conform reglementărilor locale cu cel pentru auditarea unor situații financiare întocmite în conformitate cu IFRS.

În cazul tranziției României de la reglementările locale la IFRS în materie de raportare financiară, avantajul amintit cel mai des de populația chestionată este nivelul crescut al comparabilității între situațiile financiare ale mai multor companii internaționale. În același timp, dezavantajul cel mai des amintit este lipsa cunoștințelor și a experienței specialiștilor contabili în aplicarea normelor IFRS.

Deși ultimele modificări ale reglementărilor din România cu privire la raportarea financiară au condus la alinierea unora dintre prevederi cu cele conform IFRS pentru anumite categorii de entități, este încă necesară depunerea unor eforturi semnificative pentru alinierea într-o proporție ridicată la aceste standarde internaționale. Acest fapt este susținut și de ipoteza că este posibil ca procesul de implementare a normelor IFRS în cazul României să fie cel mai complex proces cu care specialiștii se confruntă de la începutul reformelor contabile, după 1990 (Feleagă și Feleagă, 2006).

În acest articol au fost conturate câteva idei generale cu privire la contextul actual în materie de convergență sau aliniere la IFRS în economiile emergente și în mod special în cazul României. Urmează ca direcțiile viitoare de cercetare să includă aprofundarea cazului României și a impactului implementării Standardelor Internaționale de Raportare Financiară în întocmirea situațiilor financiare la nivel național.

BIBLIOGRAFIE

1. AICPA. American Institute of Certified Public Accountants (2014), IFRS FAQs, Disponibil la http://www.ifrs.com/ifrs_faqs.html#q3 [Accesat pe 09 februarie 2016].
2. Alsaqqa, I. și Sawan, N. (2013), The Advantages and the Challenges of Adopting IFRS into UAE Stock Market, *International Journal of Business and Management*, vol. 8, nr. 19, pp.4-17.
3. Armstrong, C.S., Barth, M.E, Jagolinzer, A.D. și Riedl, E.J. (2008), Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe, Harvard Business School, Working paper 09-032, Disponibil la <http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/09-032.pdf> [Accesat pe 9 februarie 2016].
4. Balsari, C.K. și Varan, S. (2014), IFRS implementation and studies in Turkey, *Accounting and Management Information Systems*, vol.13, nr. 2, pp. 373-399.
5. Căruntu, C. și Lăpăduși, M.L. (2011), International Financial Reporting Standards – Overview of Their Adoption and Application for the Company, în *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie*, nr. 2, pp.89-97.
6. Feleagă, L. și Feleagă, N. (2006), Convergențe contabile internaționale prin prisma aderării la Uniunea Europeană, *Economie teoretică și aplicată*, pp. 37-44, Disponibil la <http://store.ectap.ro/articole/52.pdf> [Accesat pe 09 februarie 2016].
7. Grabinski, K., Kedzior și Krasodomska, M.J. (2014), The Polish accounting system and IFRS implementation process in the view of empirical research, *Accounting and Management Information Systems*, vol. 13, nr. 2, pp. 281-310.
8. Ikpefan, O.A. și Akande, A.O. (2012), International Financial Reporting Standard (IFRS): Benefits, Obstacles and Intrigues for Implementation in Nigeria, *Research Journal of Finance and Accounting*, vol. 3, nr. 10, pp.143-151.
9. Jain, P. (2011), IFRS Implementation in India: Opportunities and Challenges, *World Journal of Social Science*, vol. 1, nr. 1, pp. 125-136.
10. Kosonboov, L. (2004), *The relevance of international accounting standards for developing countries: The case of IAS 41*, PhD thesis, University of Strathclyde, UK, Disponibil la: <http://ethos.bl.uk/OrderDetails.do?uin=uk.bl.ethos.405546> [Accesat pe 09 februarie 2016].
11. Kuzina, R. (2014), Implementation of International Financial Reporting Standards in Ukraine, *Accounting and Management Information Systems*, vol. 13, nr.2, pp. 400-422.
12. Masoud, N. (2014), Accounting, FRQ, Emerging Countries Transition: How Can a Country Implement an IFRS Standard Change Successfully?, *Global Journal of Management and Business Research: D Accounting and Auditing*, vol. 14, nr. 2, pp. 37-55.
13. Nnadi, M. (n.d.), International Financial Reporting Standards (IFRS) and Financial Reporting Quality in Emerging Economies: Evidence from China and Hong Kong, Working paper, Disponibil la: http://www.virtusinterpress.org/IMG/pdf/Matthias_Nnadi_paper.pdf [Accesat pe 09 februarie 2016].
14. Odia, J.O. și Ogiedu, K.O. (2013), IFRS Adoption: Issues, Challenges and Lessons for Nigeria and other Adopters, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, vol. 4, nr.3, pp.389-391.
15. Palacios-Manzano, M. și Martinez-Conesa, I. (2014), Assessing the Impact of IFRS Adaptation on Earnings Management: An Emerging Market Perspective, *Transformation in Business & Economics*, vol. 12, nr. 1 (31), pp. 21-40.
16. Perera, M.H.B. (1989), Accounting in developing countries: a case for localised uniformity, *The British Accounting Review*, vol. 21, nr. 2, pp. 141-157.
17. Saidi, F. (2013), Accounting developments in Algeria: The Road to IFRS, *International Research Journal of Applied Finance*, vol. 4, nr. 1, pp.125-139.
18. Sidik, M.H.J. și Rahim, R.A. (2012), The Benefits And Challenges of Financial Reporting Standards In Malaysia: Accounting Practitioners' Perceptions, *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, vol. 6, nr. 7, pp. 98-108.
19. Strouhal, J. și Deari, F. (2009), Are Czech and Albanian Accounting Systems Really Different from International Referential: Some Issues for Potential Investors, Disponibil la <http://www.ekf.vsb.cz/export/sites/ekf/frpfi/cs/archiv/rocnik-2009/prispevky/dokumenty/Strouhal.Jiri.pdf> [Accesat pe 09 februarie 2016].
20. Zakari, M.A. (2014), Challenges of International Financial Reporting Standards (IFRS) Adoption in Libya, *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, vol. 4, nr. 2, pp. 390-412.